

Pædagogisk læreplan for Børnehaven Planetvej 2023

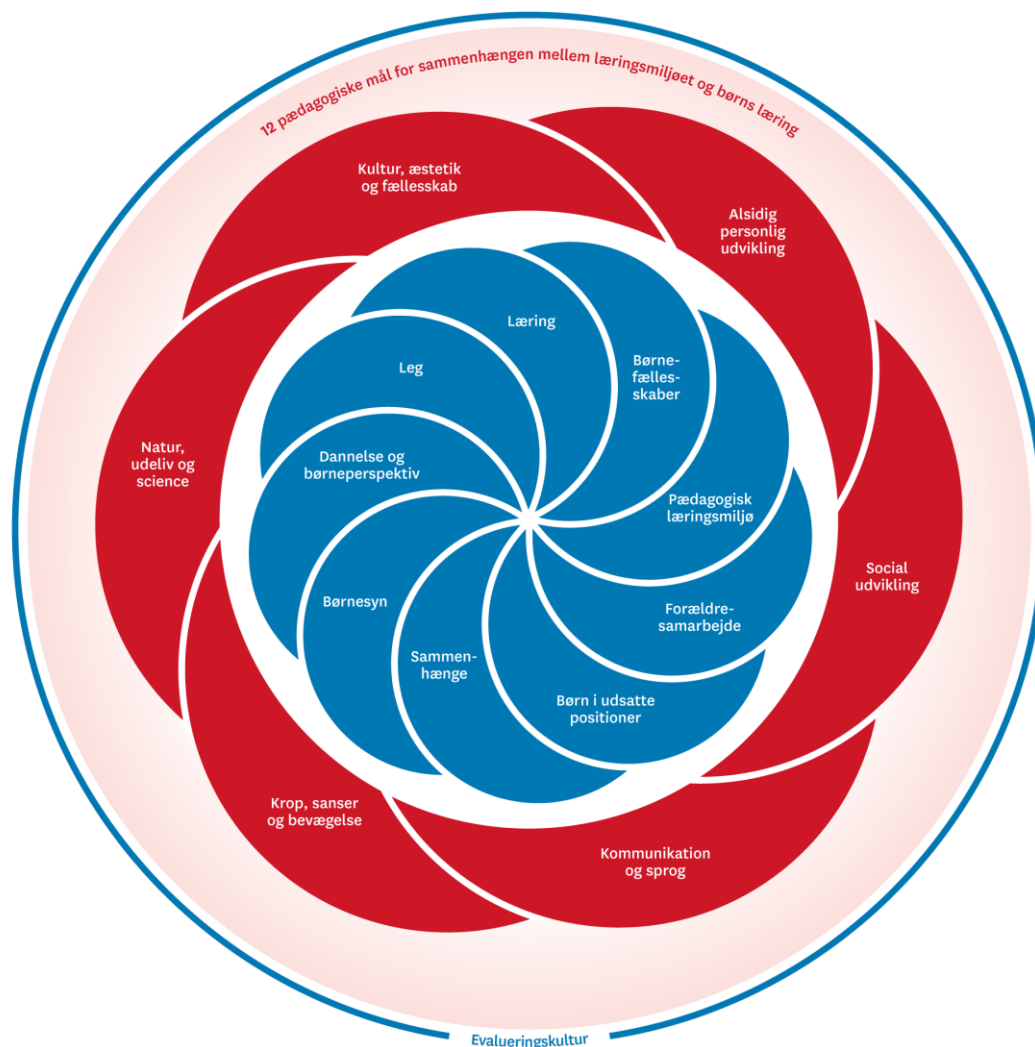
Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Indhold

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan	3
Hvem er vi?.....	4
Pædagogisk grundlag.....	5
Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	6
Pædagogisk læringsmiljø	7
Samarbejde med forældre om børns læring	8
Børn i udsatte positioner	9
Sammenhæng til børnehaveklassen	9
Inddragelse af lokalsamfundet	10
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	11
De seks læreplanstemaer	12
Alsidig personlig udvikling	12
Social udvikling	15
Kommunikation og sprog	16
Krop, sanser og bevægelse	17
Natur, udeliv og science.....	18
Kultur, æstetik og fællesskab	19
Evalueringskultur	20

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Vi er en af de 10 selvejende institutioner i Aalborg Kommune og holder til i Stjerne kvarteret i Aalborg nær grønne områder og byen, som giver os mulighed for mange spændende og lærerige oplevelser. Vi er en hyggelig børnehave normeret til 42 børn (i perioder op til 46 børn) fordelt på to stuer: Astronauterne og Raketterne.

Trivsel, åbenhed og gode oplevelser danner rammerne for vores hverdag. Vi tilbyder en tryk og inkluderende hverdag, hvor alle børn føler sig set, hørt og værdsat i børnefællesskabet. Vi arbejder systematisk med vores læringsmiljøer inspireret af Dina Dot Dalsgaards tanker om Børnegrupper og læringsmiljøer.

I Børnehaven Planetvej leger og lærer vi, vi skaber gode venskaber og anerkender forskelligheder. Det er noget af det, der gør vores børnehave til et dejligt sted at være.

Vi er en selvejende institution, hvilket betyder at forældrebestyrelsen har arbejdsgiverkompetence og -ansvar. Børnehaven drives til dagligt af institutionens leder og souschef. Samarbejdet mellem forældre og personale er afgørende for, at vores børnehave trives og udvikles.

Børnehaven Planetvejs historie

Børnehaven Planetvej er en selvejende institution, der blev oprettet af Dansk Kvindesamfund i 1967. Dansk Kvindesamfund solgte børnehaven til Aalborg Kommune i 2010, hvor vi søgte kommunen om at fortsætte som selvejende. Det fik vi lov til, og det er vi glade for. Det betyder, at vi i dag har en børnehave, der bygger på et tæt forældresamarbejde, nærdemokrati og mangfoldighed. I dag er Dansk Kvindesamfund en del af vores stolte historie. En kerneværdi i Dansk Kvindesamfunds arbejde er mangfoldighed.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

---

Børnesyn

Vi ser børn som aktive deltagere i deres eget liv og anerkender deres evne til at tage initiativer. Vi tror på, at alle børn har potentiale og ressourcer, der kan udvikles og styrkes. I praksis ses det blandt andet ved, at vi lytter til, hvad børn har lyst til, giver dem medbestemmelse og følger 'børnenes spor'. Vi lærer børnene at mærke efter, hvad de har lyst til. Det kan blandt andet ses ved, at der i børnehaven spises når man er sulten.

Dannelse og børneperspektiv

Vi har fokus på børnenes alsidige udvikling og arbejder med en bred forståelse af dannelse, der inkluderer både kulturelle, æstetiske, sociale og faglige aspekter. Børn lærer i vores børnehave at begå sig med hinanden, med vores natur og omverden.

Vi inddrager børnenes perspektiver og interesser i vores pædagogiske tilgang og lægger vægt på at skabe en meningsfuld og engagerende læringsproces. Vi afholder små børnevalg, lader børnene bestemme dagens aktiviteter og planlægger ture og lege ud fra børnenes interesser eller tilsagn.

Leg

Leg er en vigtig del af børns liv og udvikling, og vi prioriterer at skabe rum og tid til leg i vores daglige pædagogiske praksis. Vi ser leg som en naturlig og lystbetonet måde for børn at udforske og lære om verden omkring dem, og vi tilstræber at skabe rammer, der støtter og inspirerer børnenes leg. Vi skaber rum og tid til legen hver dag. Børnene spiser når de er sultne og det betyder at vi sjældent afbryder børns lege. Vi understøtter børns leg med Legemanuskripter.

Læring

Vi ser læring som en livslang proces, der sker gennem erfaringer, interaktioner og refleksion. Vi arbejder med en bred forståelse af læring, der inkluderer både formelle og uformelle læringsmiljøer. Læringen sker igennem leg og legende samspil. Vi har hver dag plads til både 'fri leg' og aktiviteter og/ eller lege med voksne.

Børnefællesskaber

Vi tror på, at børnefællesskaber er afgørende for børns trivsel og udvikling, og vi arbejder aktivt for at skabe et inkluderende og respektfuldt fællesskab, hvor alle børn føler sig set og hørt. Vi tilstræber at skabe en atmosfære, der styrker børnenes sociale kompetencer og empati og fremmer en åben og dialogbaseret kultur. I vores børnehave passer vi alle på hinanden og på vores ting. Det ses blandt andet ved at vi har faste rutiner omkring oprydning, som markeres med en sang. Vi har en børne-førstehjælpskasse, så børnene kan hjælpe hinanden og 'store børn hjælper små' i garderoben.

Vi sikrer at alle børn er en del af et børnefællesskab gennem blandt andet TOPI-evalueringerne, relations-

cirkler, gennem vores daglige observationer og i vores snakke på personale- og stuemøder. Vores traditioner omkring fødselsdag, samling og fredagsmusik styrker også børnenes tilhørsforhold hinanden imellem.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Vi skaber et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes ved at tage udgangspunkt i børnenes perspektiver og behov. Vi sørger for at have en mangfoldighed af aktiviteter, der både er vokseninitierede og børneinitierede, så børnene kan udforske og lære på forskellige måder. Vi planlægger også aktiviteter og skaber rutiner, der tager hensyn til børnenes alder, interesser og udviklingsniveau. Vi arbejder i små grupper, som kan være sammensat på forskellig vis; ud fra interesse, alder eller en særlig indsats.

Børnefællesskabet spiller en vigtig rolle i vores pædagogiske læringsmiljø. Vi skaber et inkluderende og trygt fællesskab, hvor alle børn føler sig set, hørt og værdsat.

Vi tager i dagligdagen udgangspunkt i vores planlægningstavle, hvor hver voksen har en defineret rolle: en fordybelsesvoksen, Bevægelsesvoksen, åben aktivitet, flyver og madpakkevoksen. Dette tager udgangspunkt i Dina Dot Dalsgaard Andersens bog om Børnegrupper og læringsmiljø. Tavlen er et redskab til de voksne og formidles til børnene på en samling til formiddag. Hver gang vi kalder børn sammen, gøres det med vores gong-gong. Lyden er genkendelig for børnene og betyder at de skal samle sig. Samlingen starter med ugesangen, og herefter fortæller vi børnene om hvilke aktiviteter der er åbne for i dag, og hvilke børn der eventuelt skal deltage og hvilke voksne der laver hvad. Vi snakker også kort om vejret og hvilket overtøj det indbyder til. Disse beskeder, understøttes visuelt, så børnene kan se, hvad der skal ske. Samlingen slutter med en sang, rim eller remse. Vi er opmærksomme på at samlingen skal have en tydelig start, midte og slutning. Det er med til at give børnene genkendelighed (jævnfør med Thea Thyrré Sørensen's bog om Neuropsykologisk udviklingsleg). Når samlingen er slut, går børnene tilbage til deres lege eller deltager i de voksenplanlagte aktiviteter. Vi tilbyder altid en bevægelses-/motorisk aktivitet og der planlægges ud fra børnenes ønsker og behov.

Børnene har deres egen tavle i gangen, hvor dagen og de voksnes roller er visualiseret. Denne kan børnene selv vende tilbage til på egen hånd eller sammen med en voksen. Dagens overtøj er visualiseret med billeder og indtalt på lyd-klemmer.

Vi er på legepladsen hver dag over middag, som børnene er færdige med at spise middagsmad. Her er de voksne fordelt på henholdsvis flyver, legetrold og fordybelsesvoksen. Legetrolden igangsætter 'ugens leg', som er markeret med et billede i garderoben på Legetroldstavlen. Der hænger også et skriv til forældrene, hvor personalet har beskrevet, hvad vi øver i legen. Legetrolden opstod, da vi så et behov for at mindske

konflikter og et behov for at have 'noget' at komme ud til. Derfor er Legetrolden altid den første voksen på legepladsen.

Inden frugt, skal der ryddes op. Vi sætter rydde-op-sangen på, for at skabe genkendelighed og markere skiftet. Det er et fælles ansvar at rydde op på legepladsen og alle børn og voksne hjælper med oprydningen. Inden vi går ind slås på gong-gongen og børnene samles på terrassen. Afhængig af vejr og børnenes lyst og interesse, spiser vi enten ude eller inde.

Vi er generelt optagede af visuel og auditiv understøttelse.

Samarbejde med forældre om børns læring

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Vi afholder opstarts-, 3 mdrs.-, 4 års- og førskolesamtaler, samt trivselsamtaler efter behov. På vores samtaler snakker vi om, hvad barnet er optaget af, hvad barnet har af kompetencer og eventuelt hvad der udfordrer og hvilke tiltag vi kan gøre i institution og i hjemmet for at støtte op.

Vi holder forældremøder 2 gange årligt, hvor vi tager forskellige emner op. Det kan være selvhjulpethed eller hvad man kan forvente af børn i forskellige aldersgrupper. På sådanne møder er vi opmærksomme på at skabe dialog både forældre og personale imellem. Vi har brugt dialogkort til dette.

Vi ønsker at skabe en sammenhæng mellem institution og hjem og dette gør vi ved forskellige fællesarrangementer fx sommerfest, Lucia, kaffedage, arbejdsdage mm. Vi inddrager forældrenes kompetencer, til f.eks. at vedligeholde og bygge ting, søge fonde, "kom at fortælle om sit arbejde" (politi/brandmand) mm. Vi prioriterer den daglige snak i garderoben med forældrene.

På Aula formidler vi, hvad vi arbejder med den kommende tid i et månedsbrev.

Vi vil gerne være endnu bedre til, at skabe læringssammenhæng mellem institution og hjem. Her ser vi på, hvordan vi på bedst mulig vis, formidler hvad vi arbejder med i børnehaven, så børnenes optagethed kan tages med hjem.

Udvidet forældresamarbejde beskriver vi i næste punkt.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

På stue- og personalemøder drøfter vi børnenes trivsel, læring og udvikling og herigennem identificerer vi, hvorvidt et barn er i en udsat position. Vi anvender redskaber, som passer til situationen. Det kan eksempelvis være Relationscirkler (på både venskaber og voksenrelationer), TOPI, sprogvurdering. Ved ’bekymring’ og ’ekstra opmærksomhed’ (i TOPI eller registreret i anden sammenhæng) afholder vi dialogmøder med forældre og relevante samarbejdspartnere og lægger en fælles plan.

Vi er opmærksomme på egne positioner og personalet deltager på kurser og i videreuddannelse og er opmærksomme på, både alene og sammen i personalegruppen, at udbygge og reflektere over egne erfaringer og viden.

Vi ved at sprog skaber virkelighed og derfor arbejder vi med, at tale børn ind i fællesskaber. Vi skaber rutiner og rammer der er faste og genkendelige, men også justerbare når nødvendigt. I vores praksis lader vi børns forskelligheder komme i spil – her er plads til alle. Vi arbejder med mentalisering - at forstå egen og andres adfærd ud fra mentale tilstande (følelser, tanker, behov, mål, grunde). Til det bruger vi redskaber som ”Fri for Mobberi”-kufferten, forløb om følelser, Legemanuskripter, sætter ord på barnets og den andens oplevelse af noget, eksempelvis i konflikter.

Vi skaber visuel stilladsering til de børn, som har behov for den ekstra genkendelighed. Vi er opmærksomme på at nogle børn har behov for at vi forbereder på kommende skift. Vi justerer os ift. det enkelte barns nærmeste udviklingszone, fx hvordan vi placerer barnet ift. gruppen, bruger kufferter til udvalgte børn de kan finde frem og bruge til at tage en pause, brug af hjælpemidler (siddepude, time timer), visuelle hjælpemidler (piktogrammer).

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Skoleparathed handler for os om at sikre, at børnene er klar til at træde ind i en ny og anderledes sammenhæng, når de starter i skolen. Vi mener, at det er vigtigt, at børnene har udviklet selvstændighed og selvreguleringskompetencer, da det vil hjælpe dem med at navigere i den nye hverdag med nye voksne og kammerater. Derfor giver vi børnene medbestemmelse og plads til at handle på egen hånd i børnehaven.

Vi tror også på, at børn, der har gode samspils- og sociale kompetencer, vil klare sig bedre ved skolestart. Derfor arbejder vi målrettet med at udvikle disse kompetencer hos børnene i børnehaven. Vi øver selvhjulpethed og selvstændighed i dagligdagen ved at give børnene lov til ting på egen hånd, øve selv at tage overtøj, sko osv. på, øver grundbevægelser og meget mere, vi besøger skolen og deltager i morgensang, og vi lader børnene lege på skolens legeplads.

Vi har en aftale med Vester Mariendal Skole om, at alle kommende 0.-klasseselever besøger vores børnehaven inden skolestart, så de lære børnehaveklasselederne og de nye kammerater at kende. Vi deltager også i skolens prøveskoledage og ser forestillinger på skolen.

Vi samarbejder med Vester Mariendals skole om samtaler, classesammensætning og aktiviteter på tværs. Børnehavetiden hos os handler om, at få gode venskaber, gode oplevelser og nye erfaringer med, at være i verden sammen med andre. De kommende skolestartere kalder vi Planeterne og de mødes på tværs af stuer og laver forskellige aktiviteter op til skolestart; skøjtehal, forestilling for børnehaven og forældre osv.

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Selvom børnehaven er et selvstændigt miljø, ser vi det som en vigtig opgave at inddrage lokalsamfundet i vores arbejde med børnene. Gennem vores ture og besøg uden for børnehaven, giver vi børnene mulighed for at udforske og lære om deres lokale område. Vi lægger stor vægt på at udforske den nærliggende natur i Østerådalen.

Vi besøger flere gange årligt Margrethe Kirken, hvor vi møder andre børnehavebørn eller dagplejere og fejrer forskellige højtider sammen.

Vores årlige besøg i biografen og teatret giver børnene en mulighed for at opleve kulturtilbud, som de måske ikke ville få mulighed for ellers. Forskellige kulturelle tilbud og oplevelser kan styrke børnenes kreative og kulturelle forståelse og give dem inspiration til deres egne kreative projekter og lege.

Vi er opmærksomme på at involvere lokale virksomheder og butikker i vores arbejde. F.eks. har vi et samarbejde med den lokale tankstation, hvor de gemmer materialer til os, som vi kan bruge i kreative projekter og æstetiske læreprocesser i vores Krearum og i naturen. Samarbejdet med tankstationen er med til at skabe en forbindelse mellem børnehaven og det lokale samfund og kan give børnene en forståelse for samarbejde og ansvarlighed.

Gug Planteskole har doneret ler til os i forbindelse med Pindsvine-projekt og vi kan i andre sammenhænge række ud til dem for materialer ifbm. beplantning på legepladsen eller mindre krea-projekter.

Vi vil gerne have et samarbejde med den lokale fodboldklub Chang, Crossfit Møllen og gymnastikhold på Vester Mariendal skole. Vi ønsker at få besøg af trænere til at afholde fodbold-, Crossfit- og gymnastikdage.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Vi integrerer det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø ved at vurdere og justere børnemiljøet løbende i et børneperspektiv. Vi ser på og hører, hvad børnene er optaget af og indretter rum og miljøer i tråd med det. Vi tager hensyn til børnenes alder og modenhed og inddrager deres oplevelser og perspektiver i arbejdet med at skabe et optimalt læringsmiljø.

Vi arbejder aktivt med at skabe et fysisk miljø, der understøtter børnenes trivsel og læring. Vi indretter vores lokaler og udendørsområder, så de er inspirerende, udfordrende og tilgængelige for alle børn. Vores rum er dynamiske og vi udvikler legezoner sammen med børnene, i relation til, hvad de er optagede af eller har brug for at øve. Hver voksen har ansvaret for et område, så vi sikrer at det altid er ryddeligt og har den rette funktion. Vi laver en SMTTE på de forskellige rum eller læringszoner, som beskriver hvad rummet indbyder til af leg og læring.

Vi arbejder med æstetik og indretning, der stimulerer børnenes nysgerrighed og lyst til at udforske verden omkring dem eller legezonen de befinder sig i. Børnene får lov selv at sætte præg på indretningen.

Vi arbejder også med at understøtte det psykiske børnemiljø ved at være opmærksomme på børnenes relationer og trivsel. Vi skaber et trygt og inkluderende miljø, hvor børnene føler sig respekteret og anerkendt. Vi arbejder med at skabe en positiv og styrkende kommunikation mellem børnene og de voksne, og vi hjælper børnene med at udvikle deres sociale kompetencer og empati. Vi har altid fokus på venskaber og at alle føler sig værdifulde ind i børnefællesskabet. Det gør vi blandt andet gennem vores daglige arbejde i mindre ’grupper’ (fordybelsesvoksen), ved at italesætte vores mangfoldighed – forskelle og ligheder, som kommer til udtryk når vi leger sammen, når der opstår konflikter eller i samtaler med hinanden.

Vi arbejder med æstetik og sanselighed i vores pædagogiske tilgang. Vi anvender kunst, musik og bevægelse til at stimulere børnenes fantasi og kreativitet. Ved højtider og i forbindelse med forskellige projekter eller emner, er vi opmærksomme på værdien i den æstetiske læreproces. Børnene får mulighed for, gennem noget kreativt, at udtrykke hvad de har oplevet, følt eller tænkt om noget. Vi har en spirende nysgerrighed på, hvordan vi kan have en filosofisk tilgang til børns hverdag, samtaler og væren.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Vi understøtter børnenes alsidige personlige udvikling ved at skabe et pædagogisk læringsmiljø, som børnene har mulighed for at udfolde sig i og i høj grad selv præge. Vi er opmærksomme på at 'følge børnenes spor', for på den måde at inspirere til følgeskab og engagement. Vi ser børn som kompetente og derfor er det vigtigt for os, at alle børn føler, at de, deres interesser, følelser, kompetencer og egenskaber bliver taget alvorligt. De voksne er en sikker havn, hvorfra de kan opleve nye og kendte ting. Børnene skal gennem oplevelser og erfaringer lære noget om sig selv og hinanden.

Vi arbejder blandt andet med børnenes alsidige personlige udvikling gennem:

1. Rolleleg og drama; der giver børnene mulighed for at udforske forskellige roller og situationer. Ved at deltage i rollespil og drama opnår børnene en øget forståelse for sociale sammenhænge og udvikler deres empati og kommunikationsevner. Dette ses i vores tilgang til børnene; vi hjælper med at sætte ord på barnets følelser og opfordrer børnene til, selv at reflekterer. Eksempelvis ved at stille spørgsmål tilbage til barnet: "Hvad tror du der sker når..." "Hvorfor bliver han ked af det?" (dette er en begyndelse på vores arbejde med filosofisk tilgang)
Rolleleg og drama kan også styrke deres mod og gåpåmod, når de prøver noget nyt og udfordrende.
Vi øver nye roller (og leger med drama) blandt andet igennem Legemanuskripter, Cirkus med Planeterne, lege i hverdagen og voksenstyrede regellege med Legetolden hver dag på legepladsen. Disse er med til at understøtte børnenes evner til at indgå i lege på egen hånd.
I februar måned arbejder vi med emnet "hvem er jeg" i forbindelse med fastelavn. Her eksperimenteres med nye roller og der laves små projekter om, hvem børnene er. Det kan være om deres familier, hvordan de ser ud, hvordan de har det osv.
2. Kunst og kreativitet; der giver børnene mulighed for at udtrykke sig og udforske deres kreativitet og fantasi. De æstetiske læreprocesser er udtryk for, hvor børnene har oplevet, følt, sanset og erfaret. Det styrker deres selvværd, når de ser, hvad de er i stand til at skabe og at opleve, at deres oplevelse af noget er betydningsfuldt. Ved at arbejde med forskellige materialer og teknikker, kan børnene udvide deres erfaringsverden og udvikle deres motoriske færdigheder. Når vi arbejder med kunst og kreativitet understøtter vi børnenes forståelse af, at vi alle er forskellige – ser forskellige ud, har forskellige ideer og erfaringer, som alle kan bidrage til fællesskabet. Vi hjælper barnet ift. dets nærmeste udviklingszone.
Vi bruger vores Krearum, hvor børn selv kan gå ind og tegne/klippe. Vi laver voksenstyrede aktiviteter derinde, hvor vi f.eks. laver juleklip, julegaver, påskeklip, pynt til stuerne m.m. Vi har og anvender mange forskellige materialer.
3. Natur- og udeliv; der giver børnene mulighed for at udforske og lære om deres omgivelser og udvikle deres nysgerrighed og engagement. Ved at tilbringe tid udendørs kan børnene også udvikle deres motoriske færdigheder og styrke deres selvværd, når de prøver nye og udfordrende aktiviteter. Vi har en legeplads der indbyder til forskellige slags erfaringsdannelser: det langsomme og hurtige, vådt og tørt, erfaringer med dyr, terræn, grovmotoriske færdigheder osv.
Vi har drivhus og højbede i børnehaven. Til disse forspirer, planter og passer vi gennem et halvt kalenderår. Dette er med til at styrke forståelsen af vores forbundenhed til naturen og hvad den kan give os, hvis vi passer på den.
4. Musik og sang; der giver børnene mulighed for at udtrykke sig og udforske deres kreativitet. Det styrker deres kommunikationsevner og nysgerrighed, når de lærer om forskellige musikgenrer og instrumenter. Børnene får ofte mulighed for, at spille på instrumenter sammen. Det er med til at styrke synkronitet i børnegruppen, øve puls og rytme. Ved at synge sammen udvikles sociale færdigheder og lære at indgå i et fællesskab. Vi bruger sang og musik til at markerer forskellige begivenheder og udtrykke taknemmelighed: når der er delt ud til fødselsdag, synger vi tak-sang, vi holder fredagsmusik, vi har en rydde-op-sang og synger hver dag til samling. Til samling har vi ugesangen som skaber genkendelighed og markerer vores start.
Når barnet synger sammen med andre, får det mulighed for at opleve sig som en del af et større fællesskab.

5. Motorik og bevægelse; der giver børnene mulighed for at udforske deres krop og udvikle deres motoriske færdigheder. Det styrker deres selvværd og gåpåmod, når de prøver nye og udfordrende aktiviteter og lege. Ved at lege og bevæge sig sammen, udvikler vores sociale færdigheder, skaber samhørighed og forståelse for hinanden. Det giver også barnet mulighed for at opleve, at mestre noget nyt med sin krop. Hver dag leger Legetrolden ugens leg på legepladsen og 'bevægelsesvoksen' laver en aktivitet i løbet af dagen som får gang i kroppen.

Disse aktiviteter kan alle være med til at udvide børnenes erfaringsverden og give dem kompetencer til deltagelse i forskellige fællesskaber. Samtidig kan de styrke børnenes engagement, livsduelighed og gåpåmod, da de prøver nye og udfordrende aktiviteter. Vi er opmærksomme på at alle børn udfordres tilpas og i overensstemmelse med nærmeste udviklingszone.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Vi understøtter børnenes sociale udvikling og demokratiske dannelse ved at give dem mulighed for at komme til orde og påvirke deres egen hverdag, blandet andet gennem børne-valg, hvor de kan vælge aktiviteter og temaer, de er interesserede i. Når børnene kommer til orde og oplever at deres initiativer bliver taget alvorligt, så oplever de sig som betydningsfulde.

Til fredagsmusik samles hele huset og børn skiftes til at vælge sange. Her føler vi os alle som en del af noget større – et fællesskab der rækker ud over individet.

Vi arbejder hver dag med at styrke børnenes venskaber og skabe et trygt og inkluderende fællesskab, hvor forskellighed ses som en ressource og hvor hvert enkelt barn kan opleve sig betydningsfuld.

I børnehaven har vi i børnehøjde en førstehjælpskasse, som børnene selv kan hente plaster og servietter i. Det er med til at understøtte og udvikle børns empati og omsorg for hinanden og tage ansvar når et andet barn slår sig og har brug for hjælp.

Vi arbejder, som tidligere beskrevet, med mentalisering, hvor vi italesætter og spejler børnenes følelser i forskellige situationer, så de lærer at genkende følelsen i egen og andres krop.

Et andet fællesskab i børnehaven er Planeterne (kommende skolestartere), som samles om noget fælles tredje. Alle børn er forskellige og har forskellige forudsætninger for at deltage. Vi gør os altid overvejelser om, i hvilken grad og hvordan vi forventer børn deltager. I nogle situationer vil et barn få en særlig aftale med en voksen og i sådan et tilfælde, er det den voksnes ansvar at barnet fortsat er en del af fællesskabet. Det kan være at barnet får en anden rolle – det kunne være som den voksnes hjælper, fotograf eller at barnet bliver stillet en anden, mere passende opgave end de andre. Her går den voksne forrest i forhold til fællesskabets forståelse af forskelligheder og hvilken værdi det skaber.

Når vi samles med alle børns søskende og forældre til arrangementer i børnehaven styrkes børnenes forståelse for forskelligheder. Vi holder samskudsgilder, hvor vi smager hinandens mad, vi går hjem på fødselsdage, hvor vi ser hvordan hinanden bor og vi har Barnets Mappe, hvor forældrene isætter billeder af familie, oplevelser osv.

Vi samarbejder med special- og observationsbørnehaven Stampe, hvor vi i perioder har børn på besøg fra. Det giver os en mulighed for at få den nysgerrige snak med børnene om fysiske forskelligheder.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Børns sprogtilenelse og udvikling sker i nære relationer, og vi er opmærksomme på at vi er sproglige rollemodeller for børnene. Det viser vi ved, at vi selv bruger et nuanceret sprog, vi sætter ord på, hvad vi gør og hvorfor, vi rimer, synger og leger med sproget.

Vi arbejder aktivt med at skabe et miljø, hvor alle børn trives og føler sig trygge til at kommunikere og udtrykke sig.

Når der opstår konflikter, er vi særligt opmærksomme på vores positionering, tone og guidning. Børnene har brug for at blive mødt i øjenhøjde og med et roligt nervesystem de kan læne sig ind i.

Vi synger hver dag og vi er opmærksomme på, at understøtte beskeder visuelt. Opslag i børnehøjde kan vi understøtte auditivt med vores lyd-klemmer.

Fredagsmusikken indeholder sange som kan bidrag til at børnene kan give udtryk for en sproglig forståelse for sig selv, hinanden og omverdenen. F.eks. sangene: Her bor jeg, Krible krable sangen, Kastanjemanden, årstid- og traditionsbestemte sange. Her er vi med til at give børnene ord for dem selv, fællesskabet og verden vi er i. Vi deler altid månedens sang med forældrene på vores opslagstavle.

Vi er generelt opmærksomme på sammenhængen mellem hjem og institution også når vi arbejder med sprog og kommunikation. Børnene har hver en mappe med billeder i fra familien, ferier og oplevelser både hjemme og i børnehaven. Dette er med til at skabe en sproglig sammenhæng mellem hjem og institution.

Når et barn har brug for særlig sprogstøtte, har vi et tættere samarbejde med familien og tale/hørerkonsulent eller hos Sprog og integration. Her kan vi hjælpes på vej i forhold til at justere ting i vores egen praksis. Når der er brug for en særlig indsats omkring sproget, laves der en handleplan, som tydeligt beskriver hvordan vi skal arbejde med sprogudvikling og -stimulering i hverdagen.

Vi bruger sprogvurdering som et redskab til, at opspore eventuelle udfordringer og som et redskab til at se, hvilken sproglig indsats der er behov for.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Vi tilbyder børnene mange forskellige måder at udforske og eksperimentere med deres krop på, f.eks. ved at have en alsidig legeplads med forskellige terræn og udfordringer, en børnehave der er indrettet til forskellig leg – både det stillesiddende og det mere kropslige. Vi tager på gåture med børnene, hvor de kan bevæge sig i forskellige miljøer (skov, hede, bakker, klatring osv.) og bruge deres sanser.

Vi er opmærksomme på, at vi hver dag tilbyder en aktivitet der indbyder til noget kropsligt (vores bevægelsesvoksen); motorikbane i gangarealet, Action Kids, en voksen i Tumleren, dans, musik osv. På legepladsen leger Legetrolden lege med fokus på blandt andet grundbevægelser.

For at børn får erfaring med deres krop og dens fornemmelser, får de lov til at udforske vores omgivelser med sanserne. På legepladsen må man gerne gå med barer tæer, når temperaturen er til det. Vi går også på opdagelse sammen og høre fuglene, mærker sne og mudder, dufter til blomster, smager på naturen osv. Vi har et drivhus og plantekasser hvor vi gror afgrøder og krydderurter, vi sammen kan smage på og dufte til. Vi har cykeluge i september måned, hvor vi øver færdigheder ifbm. cykling.

Vi er opmærksomme på, at vi selv er rollemodeller ift. børns lyst og nysgerrighed til, at udforske egne sanser, kroppens funktioner og glæden ved at bevæge sig.

Vi har få regler i vores børnehave, men vi er opmærksomme på, at ingen regel er vigtigere end individet. Det kommer eksempelvis til udtryk ved, at et 'varmt barn' gerne må tage sin jakke af en efterårsdag, men en, som kold eller forkølet beholder den på. Vi guider børnene i at forstå, at vi alle er forskellige og at vi derfor kan have behov for noget forskelligt.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Vi ønsker at give alle børn konkrete erfaringer med naturen, hvor de med egen krop sanser, opdager og erfarer naturens muligheder og vores forbundenhed hertil. Vi passer sammen på naturen på vores legeplads og vi er med til den årlige affaldsindsamling. Børnene lærer at vi har et fælles ansvar for at passe på hinanden, naturen og dyrene. På legepladsen dyrker vi grøntsager, krydderurter og har frugttræ. Vi bruger Sociale fortællinger til at lære børnene om, hvordan vi omgås vores afgrøder, så vi sammen kan høste og alle få glæde af maden. Vores klatretræer er markeret med piktogrammer, så børnene støttes i, kun at klatre i de træer der kan holde til det.

Vi styrker børnenes nysgerrighed omkring natur, naturfænomener og den begyndende matematiske opmærksomhed, ved at undersøge det aktuelle – hvor kommer regnen fra?, hvorfor tordner det nu?, hvad kan flyde/ synke og hvorfor? Hvor mange ting har vi samlet, osv. Hvis et barn eller en børnegruppe er særligt optagede af et emne, så bliver vi klogere sammen. Det kunne være at lave regnbuer med vandglas eller sammen undersøge hvad støvpartikler er.

I september måned har vi natur-måned, hvor vi tager på flere naturekskursioner i området og planlægger forløb med emner som; insekter, fugle og deres føde, skovens træer eller andre naturoplevelser vi kan finde i vores nærområde. Når vi kan booke Infohuset gør vi det gerne en uge af gangen og holder børnehaver derfra denne uge.

I de kommende år vil vi gerne have et større fokus på affaldssortering og genanvendelse. Vi vil have affaldssortering på stuerne og en kompost på legepladsen så vi kan dyrke grøntsager i egen jord og lære børnene om, hvor vores mad kommer fra. Vi vil ligeledes samle regnvand til vanding af vores drivhus og til vandleg og eksperimenteren på legepladsen.

I marts måned har vi ”naturen vågner” og her samler vi blandt andet affald.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

I vores børnehave ønsker vi at alle børn får erfaringer med at udtrykke sig kunstnerisk og få forskellige kulturelle oplevelser. Børn dannes gennem sådanne oplevelser, hvor de får mulighed for at eksperimentere med og have mulighed for at møde nye sider af sig selv og andre.

Det sker blandt andet igennem rolleleg og cirkus/ forestillinger, hvor vi sammen med børnene udforsker forskellige roller, samarbejder og fremviser for hinanden. Det styrker børnenes følelse af fællesskab og giver dem mulighed for at udvikle selvtillid og -værd, fantasi og kreativitet.

Vi fejrer forskellige højtider: Jul, påske, Halloween, fastelavn. I forbindelse med disse højtider findes forskellige traditioner, såsom hvad vi spiser, synger om og fremstiller af kunst og pynt. Børnene får her mulighed for at udforske og udtrykke sig igennem forskellige materialer.

Når vi spiser sammen og hos hinanden lærer vi meget om hinandens kulturer og ligheder/ forskelle. Vi holder hvert år samskudsgilde hvor hver familie medbringer mad til fællesbordet. Vi går også hjem til fødselsdage, hvor børnene oplever hvordan hinanden bor og får erfaringer med andres traditioner, normer og baggrunde.

Vi synger ofte i vores børnehave – både til hverdag og i forbindelse med højtider, traditioner, bedsteforældredage osv. Vi lærer ofte nye sange, som fortæller noget om, hvordan det er at være barn, sanse noget eller være en del af et fællesskab.

Hvert år ser vi teater, går i biografen og på kunstmuseum.

I vores børnehave har vi en 'hjemlig' atmosfære, hvor forældrene kan tage en kop kaffe og vi inviterer sammen med forældrebestyrelsen til forældrekafe med jævne mellemrum. Børnehaven ligger i et lille lokalsamfund, hvor familier og børn kender hinanden på tværs og inviterer på legeaftaler imellem hinanden. Der er også et stort fællesskab for familierne omkring fodboldklubben Chang og et gymnastikhold på Vester Mariendals skole.

Evalueringskultur

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Årets faste aktiviteter tager udgangspunkt i de pædagogiske mål og temaerne og når disse planlægges, er det med fokus på, at vi arbejder i overensstemmelse med vores læreplan. Vi noterer overvejelserne ned i vores 'Planlægnings- og evalueringsskema'.

Et eksempel på dokumentation er vores ugentlige leg til Legetrolden. Her nedskrives overvejelser om legens rammer og mål og hvilke kompetencer vi ønsker at styrke og udvikle hos børnene.

På personalemøder evaluerer vi altid vores seneste måned – hvad har fungeret og ikke fungeret i vores pædagogiske praksis og hvilke ting vil vi justere og hvordan.

Vi er i gang med at lave SMTTE-modeller på vores læringsrum, som beskriver, hvad rummet indbyder til af leg og læring.

Vi planlægger ud fra vores årshjul.

Helena (Leder) er optaget af, hvordan vi får skabt en bedre evalueringskultur, hvor arbejdet med de pædagogiske mål bliver yderligere systematiseret.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Vi vil gerne evaluere vores læreplan på pædagogisk dag. Vi har gennemgået store ændringer både personale og ledelsesmæssigt og ift. den pædagogiske praksis. Derfor har vi behov for at gennemgå hele læreplanen punkt for punkt, så vi får beskrevet, hvordan vi arbejder på det givende tidspunkt.